

We wisten wel dat MS zich bij elke patiënt anders manifesteerde. Maar bang dat ons kind zou sterven? Nee. We keken vooruit. Met angst kun je toch niet leven?’

Viviane: ‘Je kunt jezelf ook niet veroorloven meteen die sprong naar het einde te maken. Die tijd ertussen hoort nog heel lang te zijn en dus ga je die rekken. Toen mijn man geopereerd was aan een hersentumor, zeiden de dokters: nu moeten we afwachten. Zo gebeurde. Ik wachtte, hoopte, geloofde. Ik ben toen niet bezig geweest met de dood. Ik zei tegen iedereen: het lukt ons. Vroegen ze me of ik me niet best op het ergste voorbereide, dan dacht ik: wat gek, en wie zal er dan vechten?’

Simone: ‘Hoe dichterbij iemand staat, hoe verder je ziet.’

Mario sprak na een zware strijd met MS zijn keuze uit om te sterven. Wat doet een moeder dan?

Simone: ‘Mijn man en ik zijn toen in Gent bij hem ingetrokken, om dat niet te laten gebeuren. We dachten: als hij lichamelijk verbetert, zal hij sterker zijn. Maar we hadden die andere aftakeling onderschat. *(wijst naar haar hoofd)* Hier, het binnenwerk, dat onzichtbaar voor de omgeving, maar voor ons steeds duidelijker, werd gesloopt.’

Toch bleven jullie met de voet op de rem staan. ‘Je kind afgeven,’ zei u me tien jaar geleden, ‘dat doe je toch niet?’

Simone: ‘Je wilt geen afscheid nemen, je trekt aan het leven, maar wij waren ook niet blind. Ons geluk was dat we zes maanden bij Mario hebben gewoond: we zagen, we wisten. En ook al schudden we van nee bij het denken aan die laatste stap, we zeiden ook tegen elkaar: wat voor lichtpuntje heeft hij, waarvoor bestaat hij nog? Tussen dat vaststellen en mee voor het einde kiezen, lag echter een hele wereld en dus deden we door, op onze manier. We hezen hem elke ochtend uit bed, legden hem er elke avond weer in en verzorgden hem alle uren daartussen. Wat in die uren gebeurde, kun je niet vertellen - aan niemand.’

Hoe kon de actrice de woeling in dat moederpersonage verbeelden?

Viviane: ‘Je haalt de woeling bij jezelf naar boven. Ik heb vorig jaar vriend en collega Rafaël Troch verloren. Ik had hem ooit naar Amsterdam gehaald, omdat hij in Vlaanderen niet aan de bak kwam. We hebben vaak samen een etage gehuurd, deelden lief en leed. Maar Raf werd ziek, operatie na operatie volgde, acht

in totaal, darmkanker, stoma, bestralingen tot zijn hele bekkenbodem kapot was. “Ik hoop dat mijn hart vandaag of morgen stopt”, zei hij. *(slikt)*

‘Het was een enorme lijdensweg. Hij werd verzorgd door zijn moeder. Ik zat bijna onafgebroken in het buitenland met Needcompany. In die periode besloot hij dat het genoeg was. Ik kwam terug van een tournee uit Zuid-Amerika toen mijn zoon het me vertelde: “Rafke is dood.” De dag daarop werd hij begraven. Ik had vaak die moeder aan de lijn gehad, ook zo’n krachtige vrouw van 70, de hele tijd bezig met één ding: het leven draaglijk maken voor haar kind.’

Simone: ‘Draaglijk maken, daar gaat het om. Je hebt een kind op de wereld gebracht en je draagt het verder.’

Viviane: ‘Toen ik de vraag kreeg om u te spelen, Simone, was ik zo ontroerd en heb ik meteen ja gezegd - instinctief. Ik vond dat zo’n mooie hommage aan u en uw man en ik dacht aan de mama van Rafke. Daarom draag ik *Tot altijd* ook aan haar op.’

Simone: ‘Weet u wat ik vond van uw manier van spelen? Dat het was van: ik ben er en ik doe het. Zo was het ook bij ons. We waren er en wij deden maar. Daarom leek het alsof jij niet acteerde - dat was geen toneel.’

Viviane: ‘Dank u, Simone. Dat is een van de mooiste complimenten die ik in mijn leven heb gekregen. *(pauzeert)* En ik neem u en die rol mee voor het leven. Omdat het gaat over iets ondernemen tegen de wereld.’

Simone: ‘Hebben wij iets speciaals of heldhaftigs gedaan? Welnee. Sommige mensen die op bezoek kwamen, zeiden: dat is toch lastig voor jullie. Nu, ik verschoot daarvan. Niets daaraan was lastig. Voor Mario was het lastig.’

Maar eens die datum van de euthanasie, eens de letterlijke deadline, bekend was, wat dan?

Simone: ‘Je denkt de hele tijd: er kan nog iets gebeuren, die datum zal wel verschuiven. Je wilt je kind houden. Nog een dag, nog een maand.’

Viviane: ‘Ik denk soms: als ik dit niet uitspreek, is het er nog niet. Iets kan in je achterhoofd zitten, maar aan de voorkant zit de hoop, en op het moment dat “het andere” naar voren schuift...’

Simone: ‘...blijft er die strohalm waar je jezelf aan vasthoudt, tot je beseft: dit is ons lot. Tot de

voorlaatste dag leefden we alsof alles gewoon doorging. Zo wilde Mario het. Hij zei letterlijk: helaba gasten, we gaan hier geen begrafenissen houden, hè.’

**Een accordeon en een ukelele
Wat was dan het moeilijkste om mee te maken en te vertolken?**

(Viviane en Simone kijken naar elkaar)

Simone: ‘Misschien dat allerlaatste moment. Al was ook dat op een manier draaglijk, omdat we wisten dat Mario gelukkig was.’

Viviane: ‘De scène waarvoor ik bang was...’ *(stokt)*

Simone: ‘De badscène, zeker?’

Viviane: ‘Inderdaad. Hoe besef en beleef je dat? Gelukkig helpt het talent van je tegenspeler. Koen De Graeve, die Mario vertolkte, heeft bij mij iets opgeroepen. *(twijfelt)* Echt, Simone, ik zie ons daar nog zitten. Op de manier zoals jij er ooit écht zat. Je haalt je kind uit bad, uit dat bloederige water

Simone: ‘Uw rol, Viviane, prachtig. Ik vroeg me af: hoe is het mogelijk dat een mens dat gevoel vindt, zonder dat te hebben meegemaakt?’